

Torre de Faia

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Ctra de Bagà a Gisclareny. PK.3, passat el túnel de St. Joan hi ha trencall a la dreta que ho indica
Emplaçament	Al lloc de Faia enlairat damunt el riu Bastareny i al costat del torrent de la Torre
Alçada:	962
Coordenades:	
Latitud:	42.26507
Longitud:	1.82359
UTM Est (X):	402977
UTM Nord (Y):	4679877

Classificació

Número de fitxa	08093 - 4
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval
Segle	XII-XIV
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	La sala ha perdut les cobertes i els forjats interiors així com també part del mur de tramuntana el qual s'ha desplomat. La torre
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIN. 927-MH, R-1-51-5498 Decret 22/04/1949 BOE 05/06/1949
Número inventari	Si.IPA 3341
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	002401500DG08A
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella

Descripció

Torre i castell dels antics cavallers de Faia, feudataris i vassalls dels Pinós. Es tracta d'un edifici compost per dos elements; la torre i la sala residencial embeguda per la moderna masia de Santa Magdalena. La torre és de planta quadrada i està composta per una planta baixa, dues plantes pis i un sota coberta separats per forjats i empostissats de fusta i coberta amb teulada a dues vessants de teula ceràmica àrab i amb el carener paral·lel a la façana principal que s'orienta a tramuntana. L'aparell és de carreus de pedra de riu mal treballats i escairats, disposats en filades més aviat regulars i units amb argamassa de calç fins a l'alçada del primer pis i amb fàbrica de pedra tosca a la resta amb junts de morter de calç. L'accés actual es situa a ponent i està resolt mitjançant una obertura coronada per una llinda de fusta o hi recolza un arc de descàrrega de mig punt, però l'obertura original es situa al mur de llevant a l'alçada del primer pis, avui paredada. Està formada per una obertura coronada en arc de mig punt en pedra picada, unida amb argamassa de calç. I arc interior de factura similar a l'arc de Sant Romà d'Oreis i amb les dovelles col·locades a "plec de llibre". La clau està alterada per l'encastament d'una biga de fusta del carener de la masia. Existeix un tercer accés a la torre per la banda de llevant, de factura posterior ja que esverla parcialment el seu parament. Possiblement hauria servit per comunicar amb la veïna "domus" o sala annexa. El paviment de la planta baixa és de còdols de riu, molt rodats i disposats de cantó formant un lleuger pendent, mentre que els pisos superiors són a través d'empostissats. Encara es conserven algunes parets divisòries interiors construïdes amb una estructura d'entramat i tàpia. A la façana oest, hi ha presència de dues espitlleres a cada planta construïdes amb blocs de pedra disposats de forma vertical. Una operació similar succeeix a la façana de llevant a l'alçada del segon pis. Al costat de llevant amb el temps, se li afegí la sala residencial, així com també el forn de pa, la cuina i altres dependències ofegades dins de la masia de Santa Magdalena. Malgrat el seu important estat de ruïna, encara es pot identificar que corresponia amb una estructura de planta rectangular i composta per una planta baixa, una planta primera i unes golfes amb merlets (inexistents) i cobertes a dues vessants i amb el carener perpendicular a la façana principal. Sembla que interiorment hauria estat distribuïda mitjançant dues crugies amb murs de maçoneria i forjats de fusta. Cal destacar que a nivell de planta baixa s'aprecien traces de les antigues espitlleres defensives. A l'entorn s'endevinen encara les traces de l'antic accés al castell i del el recinte fortificat.

Observacions:

En aquesta torre s'hi observen diferents fases constructives; essent la base, d'un període més antic que la part superior, la qual està formada amb carreus de pedra tosca que corresponents a un període més tardà. Presenta forts vincles i similituds amb edificis propers com l'antic Palau dels Pinós de Bagà en les seves fases inicial i també amb la Torre de Foix de Guardiola de Berguedà.

Història

El lloc de Faia ens apareix documentat per primera vegada el 973 quan un tal Fredoveia i el prevere Duran donen al monestir de Sant Llorenç, un alou situat al terme del Puig al lloc de Faia establint un pacte d'us defruit de la propietat amb la condició que quan morin els seus descendents hauran de lliurar el redit de l'alou i el de Venzilles". El document ens localitza aquest alou al lloc referit ja que les afrontacions coincideixen amb la situació del lloc "Et affrontant ipsas casas, cum curte et orreo et orto, cum illorum arboribus et terras et vineas de I parte in ipsa serra de Turbias, et de alia in flumen Bestanside, et de III in ipsa Monna, et de III in rivo qui discurrit per Canalillas" BOLÓS-PAGÈS (1986). P. 192. Les afrontacions

coincideixen amb l'emplaçament actual ja que el terme Mona seria el pas de la Mona a la roca tallada i el torrent de Canalillas seria el Torrent dels trulls que termeneja amb el terme de Bagà. El document parla d'un altre alou "vencillas" de difícil localització però proper al mateix. Pensem que seria la zona de "faiola" o més dels trulls al nord de la torre. Posteriorment el terme de Faia torna a ser esmentat el 1087 fent una donació de tres vinyes situades al lloc de "faia". SERRA I VILARÓ (1989). *Baronies*. P. 391 No és fins a mitjans del segle XIII i en concret el 1254 quant apareixen esmentats per primera vegada els senyors de Faia com a vassalls del Pinós. El castell de Faia havia estat donat en feu a Berenguer de Faia per part dels senyors de Josa cap el 1130. Posteriorment i a través d'una unió matrimonial entre Pere de Josa i Berenguera de Faia se'ls hi cediren la muntanya i castell de Gresolet (*Boaronies*. Op. Cit, p. 414) que comprenia dels del Collell fins l'estrat de Llúria, coll de la Bena, coll de Balma i costes de Roset. Al llarg dels segles XIII i XIV la família de Faia és esmentada molt sovint en la documentació de l'arxiu de Bagà degut a la proximitat geogràfica i fidel amb els barons de Pinós. S'esmenten els senyors de Berenguer de Faia (1254), amb el seu fill Guillem Ramon, dit el bord de Faia el 1255 compra a Ramon d'enveig l'alou d'Avellanet. El seu nét, Berenguer de Faia el 1289 cedia al seu cunyat, Pere d'Aragall la propietat del castell de Faia, a íxí com la muntanya i castell de Gresolet, Gisclareny. El mateix Berenguer de Faia va signar una treva amb els veïns de Bagà per una brega que mantenia des de feia temps per als drets feudals. El 1314 Berenguer pare i fill van vendre el dret de tallar fusta del bosc de Gresolet a uns homes de Bagà i el 1316 arrendaren els delmes de Turbians i Gisclareny. Eren senyors de la vila i parròquia d'Isògol (Isòvol) i Talló i posseïen 1/3 dels delmes dels masos de Vilella de la parròquia de Bagà. Els documents de Bagà esmenten que Berenguer de Faia va ser fiador juntament amb Guillem de Murturols de 3000 sous d'una pena que la cort de Bagà imposà a diversos cavallers de la baronia i segons esmenta Serra i Vilaró "van entrar a Bagà amb les espases desembeïnades perseguint un altre cavaller i van moure gran tumult entre la població". El 1326 Berenguer de Faia va rebre homentage a un pagès de Toló i el 1345 surt esmentat com a procurador de la Baronia de Bagà. Al llarg del segle XIV les notícies dels Faia continuen sent nombroses així en cal destacar que el 1347 un home de Gresolet es va redimir a Sibil·la de Faia, senyora del lloc a causa de la mort dels seus pares i germans per motiu de la pesta i a la que se li va confirmar el títol de Senyora el mateix any quan va rebre homenatge davant de Pere II Galceran de Pinós. El matrimoni amb Pere d'Espasen va iniciar el llinatge dels Espasèn, molt emparentats i relacionats amb la vila de Bagà i els senyors de Pinós els quals van residir a Faia. Les darreres notícies són el 1468 quan Mandina d'Espasèn es va casar amb Bernat de la Badia i el seu fill Guillem la va succeir en els termes de Faia i Gresolet. Ja a la fi de l'edat mitjana i inici d'època moderna el senyoriu de Faia passà a mans dels Roset degut a la proximitat amb el castell de Bagà i l'enllaç de Francesc Tomàs de Còdol amb Maria de Roset a la fi del segle XVIII provocà que el castell passés a mans dels Còdol que en foren senyors fins a la fi del segle XIX quan la família es va haver de vendre les propietats de Bagà. En el cadastre de 1776 conservat a l'arxiu municipal de Gisclareny, el mas de Faia hi és present i el cens de 1863 s'esmenta que la propietat estava a mans d'un tal Esteve Casals, a la finca hi havia 8 persones més gran de 7anys, pagaven un total de 5999 rals per a contribució rural, 600 per a caps de bestiar, 93 rals de contribució urbana i un total de 6692 de contribució total. La masia perdura fins el 1900 A partir del segle XIX el mas de la Torre de Santa Magdalena va passar a mans dels actuals propietaris.

Bibliografia

- BOLÓS, J; PAGÈS, M (1986). *El monestir de Sant Llorenç prop Bagà*. Artestudi. Barcelona. P.192.
- MARTIN, E (2005) *Una mirada sobre la història de Gisclareny*.
- PEDRALS I COSTA, X (2007); *La Fia-faia: màgica, ancestral, única*. Barcelona
- SERRA I VILARÓ, J (1989). *Les Baronies de Pinós i Mataplana*. Investigació als seus arxius. Llibres I, II i III. Bagà.
- AHG. *Cadastre de 1776*.
- ACA. *Llibrets de compliment pasqual*. Amillament de 1863 extret de Martín, E; 2005. Annex 21 i 22

